

Notitser

Det Kongelige Biblioteks Håndskriftafdeling. Erhvervelser 1924-1987. Vejledning i benyttelse 1-2. Danish Humanist Texts and Studies 12, ed. Erland Kolding Nielsen. Det kongelige Bibliotek, Museum Tusulanums Forlag 1995. 675 s.

Med udgivelsen af ovennævnte bind har Det kongelige Bibliotek påbegyndt sin egen parallel til de håndbøger – guider – som andre arkivinstitutter har skabt gennem de seneste årtier. De to bind giver både en introduktion til Det kongelige Biblioteks Håndskriftafdeling, en vejledning i benyttelsen og en oversigt over nyere erhvervelser siden 1924.

Introduktionen til Håndskriftafdelingen omfatter en kortfattet oversigt over afdelingens opgaver, accessionspolitik, registrering og forhold til andre institutioner, der indsamler og opbevarer privatarkiver, samt et kortfattet historisk rids over afdelingens historie. Ud over en kortfattet vejledning omfatter indledningen også en særdeles nyttig oversigt over de vigtigste øvrige hjælpemidler til samlingerne, dvs. en fortegnelse over andre trykte og utrykte kataloger.

Formålet med katalogen har været at give brugerne mulighed for at skaffe sig et overblik over de af Håndskriftafdelingens samlinger og arkiver, som er erhvervet i perioden 1924-1987. Den er en fortsættelse af C. Behrends *Katalog over Det kongelige Biblioteks Håndskrifter vedrørende dansk Personalhistorie 1-2, 1925-1927*, og Lauritz Nielsens *Katalog over danske og norske Digteres Originalmanuskripter i Det kongelige Bibliotek, 1943*. Katalogdelen er en personcentreret oversigt over manuskripter, breve, optegnelser, dagbøger, erindringer, skitser og lignende. Det er en bred personkreds, der er repræsenteret, men hovedvægten ligger klart på fremtrædende personer inden for dansk litteratur, historie, kunst og videnskab.

Selve katalogen er opbygget som en alfabetisk fortegnelse på personer. Hvor flere personer er forfattere eller nævnt i materialesamlingen, vil der oftest være flere indførsler på samme materiale, således vil en brevveksling kunne søges på både afsender og modtager. For små og mindre accessioners vedkommende fungerer katalogen som en egentlig registratur. For større accessioners vedkommende er indholdet blot angivet ganske summarisk. Her kan man i mange tilfælde få nærmere oplysninger ved at benytte

Håndskriftafdelingens øvrige alfabetiske og systematiske kataloger.

Med denne udgivelse, der omfatter i alt 11.500 indførsler, har Det kongelige Bibliotek givet os en oversigt over og adgang til et væsentligt kildemateriale til dansk ånds-, kultur- og samfundsliv i det 19. og 20. århundrede. Det skal nævnes, at katalogdelens indhold også kan søges i Håndskriftafdelingens base i REX.

Erhvervsarkivets Arkivoversigter 3. Arkiver fra finans-, forsikrings- og servicevirksomheder, erhvervsorganisationer m.v., red. Erik Korr Johansen. Erhvervsarkivet 1995, 408 s., kr. 408.

Med dette bind udsender Erhvervsarkivet det tredje og sidste bind af en samlet oversigt over arkivets samlinger og hjælpemidler. I bind 1, der udkom i 1991, var beskrevet 1.500 arkiver fra landbrug, industri og håndværk, mens bind 2 fra 1993 omhandlede ca. 2.700 arkiver fra virksomheder inden for en gros og detailhandel, restaurations- og hotelbranchen samt transportsektoren.

Dette bind indeholder oplysninger om ca. 2.500 arkiver. Første del omfatter virksomhedsarkiver fra finansierings- og forsikringsselskaber, liberale erhverv og servicevirksomheder samt fra private virksomheder og institutioner m.v. inden for sundhedsvæsen, undervisnings- og forskningsvirksomhed, sociale sektoren og kulturlivet. Et hovedafsnit rummer arkiver fra erhvervslivets hoved- og brancheorganisationer og andre foreninger med tilknytning til erhvervslivet samt en række øvrige foreninger. Bogen afsluttes med oversigter over private personarkiver samt over Erhvervsarkivets særlige samlinger og hjælpemidler.

I omtalen af de enkelte arkiver anføres der for virksomheder og organisationer først grundlæggelses- eller oprettelsesåret, derefter eventuelt tidligere navne. Hertil kommer undertiden også korte historiske oplysninger. Dernæst følger en angivelse af arkivets samlede omfang og spændvidde og endelig specificerede oversigter over arkivets indhold. Der henvises også til eventuelle billedsamlinger og andet særligt materiale.

Oversigten er opbygget branchevis, og inden for de enkelte brancher og sektorer er oversigten ordnet topografisk efter amter og primærkommuner. Bogen afsluttes med et omfattende regi-

ster over firmaer, branche- og faggrupper samt geografiske navne.

Med dette og de øvrige to bind har historikere og andre forskere fået et centralt hjælpemiddel, når det gælder oversigter over arkivalier til belysning af den erhvervshistoriske, økonomiske og sociale udvikling i Danmark. Erhvervsarkivets store samlinger er hermed for alvor blevet tilgængelige. Ikke kun de professionelle historikere vil have glæde af dette arbejde. Også for lokalhistorikerne vil der her været vigtige supplementter til det lokale arkivmateriale i lokal- og landsarkiverne at finde.

Kommunearkiver. Hasle. Arkivregistratur, red. Erik Nørr. Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm 1996, 125 s.

I 1988 og 1991 afleverede Hasle kommune arkiverne fra de kommuner, der i 1970 blev sammenlagt til Hasle primærkommune. Det drejede sig om Hasle købstadskommune og Klemensker, Nyker og Rutsker sognekommuner. Et resultat af denne aflevering er den foreliggende registratur over det modtagne materiale, der indgår i Landsarkivets serie af registraturer over kommunearkiver.

Registraturen indeholder centrale kilder til belysning af Hasleområdet lokalsamfund og kommunestyre, som hermed bliver gjort tilgængeligt. Men herudover er der grund til særligt at fremhæve det afleverede materiale, der formentlig på et bestemt punkt er unikt i Danmark. Arkivet fra den ene af sognekommunerne, Rutsker, er utvivlsomt landets bedst bevarede landkommunale arkiv. Skiftende sognerådsformænd har sørget for at gemme et komplet arkiv, og lokale kræfter har passet på materialet efter kommunesammenlægningen. Rutskerarkivet er derfor også interessant for forskere, der beskæftiger sig med andre lokalområder, da det kan benyttes som en model for, hvilket arkivmateriale et sogneråd på landet har skabt.

Registraturen indledes med nogle korte afsnit omkring den kommunale struktur og befolkningsudviklingen i Hasleområdet, bemærkninger til de afleverede arkiver, og endelig en

brugervejledning til registraturen. Derudover er registraturen forsynet med en kort litteraturfortegnelse.

Lars N. Henningsen: Ejendomshistorie i Sønderjylland. En arkivvejledning. 2. udgave. Landsarkivet for Sønderjylland 1996. 65 s.

Alle arkivinstitutioner mærker i disse år den stigende interesse for historie, ikke mindst slægts- og lokalhistorie, i form af øgede ønsker fra publikum om vejledning og hjælp især til arbejdet med vanskeligt tilgængelige kildegrupper.

Blandt de områder, hvor behovet for information og vejledning synes at være størst, indtager ejendomshistorien en fremtrædende plads. Det kan være kompliceret nok at finde rundt i kilderne til ejendomshistorien i kongeriget, lettere bliver det ikke, når man bevæger sig syd for Kongeåen. Her adskiller kilderne til undersøgelser af ejendomshistoriske spørgsmål sig væsentligt fra de tilsvarende kilder i resten af Danmark. Derfor udsendte Landsarkivet for Sønderjylland i 1983 en særlig vejledning under titlen *Ejendomshistorie i Nordslesvig*. Det lille hæfte blev hurtigt udsolgt, og bogen genudsendes derfor nu i en let revideret og ajourført udgave.

Vejledningen er så fyldig, at den kan tjene både nybegynderen og den lidt mere arkivvante bruger. Den er opdelt i to hovedafsnit. Dels et afsnit, der behandler kilderne til jordejendommens historie, dels et afsnit, der behandler kilderne til bygningernes historie. Vejledningen slutter af med en litteraturliste over andre vejledninger i benyttelse af arkivmateriale til ejendomshistoriske undersøgelser og en fortegnelse over kilder vedrørende ejendomshistorie i Landsarkivet for Sønderjylland samt endelig en udvalgt litteraturliste over eksempler på sønderjysk ejendomshistorie.

Det er en grundig og sober indførelse i de kildemæssige problemer, og vejledningen skal ikke mindst roses for, at den som illustrationer gengiver eksempler på de omtalt kildegrupper, så læseren også kan få et visuelt indtryk af kildematerialet.